

Osobní vyjádření ke kampani proti GA ČR

Pravdy a nepravdy ve sporu o vědecké projekty na podporu excelence v základním výzkumu

Žijeme v době, kdy lež a nenávisť stále častěji vítězí nad fakty. Dobrým příkladem tohoto trendu je úspěšná nátlaková kampaň plná nepravd o vědeckých projektech na podporu excelence v základním výzkumu, která právě vedla k rezignaci předsedy Grantové agentury ČR.

Projekty na podporu excelence mají špičkovým českým vědcům a vědeckým pracovištím umožnit překonávat infrastrukturní omezení české vědy a spojovat své síly s cílem řešit na světové úrovni komplexní výzkumné projekty, které není možné řešit v rámci tzv. standardních projektů. Problém je ovšem v tom, že jistá skupina aktivistů se za pomoci spřátelených novinářů, kteří mají v této kauze osobní vazby, snažila překroutit fakta tak, aby dosáhla jediného cíle: zbavit předsedu Grantové agentury ČR Petra Matějů jeho funkce.

Nemám přístup k vnitřním informacím GA ČR. Nechci a ani nemohu nikoho obhajovat. Zním ale tento případ mnohem lépe než ti, kteří se ho v médiích zmocnili, aby z něj učinili typickou honbu na čarodějnice. Málokdo z vědců má odvahu vyjádřit svůj svobodný názor, neboť hrozí, že nátlaková skupina Fórum Věda žije!, která s vědou nemá skoro nic společného, z něj zcela beztrestně udělá karikaturu.

Současný hon na čarodějnice byl nakonec úspěšný, pokud ovšem nevezmeme v úvahu, že se jedná o velmi nebezpečný precedens toho, jak bojovat o peníze na vědecké projekty. Právě proto nastal čas jasně vysvětlit, jaké poměry opravdu panují mezi těmi, kteří proti vědní politice ČR protestují, a jak byla nátlaková kampaň skutečně vedena. Nastal čas jasně říci, co pravda je a co není.

Vojtěch Kolman, jeden z hlavních propagátorů kauzy, je ve střetu zájmů. Pravda.

Filosof Vojtěch Kolman měl během svého angažmá v oborové komisi

GA ČR pracovní úvazek ve Filosofickém ústavu AV ČR. Tato instituce byla přitom v tomto sporu jedním z uchazečů o finanční podporu grantů a v předmětné době rovněž spolupříjemcem podpory několika projektů na podporu excelence. Vojtěch Kolman je spoluřešitelem projektu Filosofického ústavu AV ČR. Jde tedy jednoznačně o přímý střet zájmů. Kolman a Koldinská to fakticky přiznali ve svém otevřeném dopise, který – zvláštní shodou okolností – byl stažen z internetu (kopii mám).

Filosofický ústav AV ČR je již od roku 2012 spolupříjemcem finanční podpory dvou projektů na podporu excelence. Jeden z těchto projektů získal celkovou podporu „pouhých“ 140 milionů Kč na studium bible, další projekt získal na studium husitské kultury bezmála 54 milionů Kč. Ovšem to jsou peníze nad rámec toho, co tento ústav dostává z jiných projektů a institucionálních zdrojů, tj. rovněž z kapes daňových poplatníků.

Kvůli lobbistickému zásahu Vojtěcha Kolmana et al. se Filosofický ústav AV ČR stal v letošním roce „šťastným výhercem“ finanční podpory třetího projektu na podporu excelence s původním rozpočtem 62 milionů Kč. Jde přitom o projekt, který předsednictvo GA ČR nejprve rozhodlo nefinancovat. Proč? Informace ze zasedání předsednictva GA ČR ze dne 5. prosince 2013 cituje jednoho ze zpravodajů: „mezi některými členy řešitelského týmu a vydavatelstvími monografií existuje personální propojení. Totéž platí pro vazby mezi uchazeči a vydavateli (Filosofickým ústavem AV ČR a nakladatelstvím Filosofia), které naznačují skryté institucionální financování“.

„Personální propojení“ znamená, že existuje střet zájmů mezi vědeckou institucí a poskytovatelem služeb. Skryté institucionální financování znamená, že existuje riziko, že daňový poplatník zaplatí dvakrát za stejnou věc. Je to skandální. Má předsednictvo GA ČR pravomoc neudělit grant takovému projektu? Určitě.

Lze vyvodit, že Vojtěch Kolman, ačkoli byl ve střetu zájmů, vedl kampaň proti předsednictvu GA ČR. Výsledkem bylo následné udělení podpory projektu ústavu, v němž Kolman působil a možná dodnes působí.

Ve svém otevřeném dopise Kolman a Koldinská dokonce zpochybňovali oprávněnost postupu GA ČR, který měl zabránit takovému nehospodárnému nakládání s veřejnými penězi: personální propojení

mezi vědeckou institucí a poskytovatelem služeb a skryté institucionální financování jsou „žolíky, které lze použít, kdykoli je třeba konkrétní projekt finančně redukovat“. Jejich slova. Nezapomínejme, že podle veřejných informací dostal Filosofický ústav AV ČR v rámci oborové komise pro společenské a humanitní vědy z programu na podporu excelence snad nejvíc prostředků. Ovšem skryté institucionální financování je jen žolík! Žolík pro koho?

Marie Šedivá Koldinská, další protagonista kauzy, má osobní vazby na spoluuchazeče, jehož projektu původně nebyla neudělena podpora ze strany GA ČR. Pravda.

Marie Šedivá Koldinská je členkou Vědecké rady Filozofické fakulty UP Olomouc, která byla spoluuchazečem obou projektů, kterým předsednictvo GA ČR neudělilo granty kvůli vážným pochybnostem o transparentnosti financování. Byla zvolena do vědecké rady v prosinci 2013 (pro období únor 2014 – leden 2018), tedy v době, kdy lobbistická kampaň, jejímž cílem bylo získat pro tuto fakultu grant, začala. Shoda okolností?

Novináři byli nezávislí. Nepravda.

Hlavní mediální reportáže o současném sporu byly připraveny osobami, které měly ke kauze osobní vztah. Na příklad novinář České pozice a Lidových novin **Martin Rychlík**, který kampaň zahájil, je – zvláštní shodou okolností – kolega Vojtěcha Kolmana a Marie Koldinské. Všichni tři pracují pro stejnou instituci: Filozofickou fakultu Karlovy univerzity. Není z hlediska žurnalistických standardů Rychlík ve střetu zájmů? Soudný člověk se musí ptát: byl tento článek napsán na objednávku?

Markéta Dobiášová, autorka manipulativní reportáže České televize plné pomluv, vystudovala Filozofickou fakultu UP Olomouc – spoluuchazeče o oba projekty, kterým předsednictvo GA ČR neudělilo granty kvůli vážným pochybnostem o transparentnosti financování. Shoda okolností?

Martin Rychlík ani Markéta Dobiášová mě při přípravě svých reportáží nepožádali o rozhovor ani mě nekontaktovali, i když ve skutečnosti jsem byl jedním z „protagonistů sporu“. Považují to za neuvěřitelně diletantské. Nebo jde o další důkaz účelovosti kampaně a snahy mě diskreditovat?

Celá akademická veřejnost se postavila proti GA ČR. Nepravda.

Markéta Dobiášová šířila falešný dojem, že „snad všechny akademické instituce v zemi” vyzvaly předsedu GA ČR k odstoupení. Například Rada vysokých škol byla v její reportáži zmíněna dvakrát. Přitom šlo jednoznačně o nepravdivou informaci, na což reagovala [Rada vysokých škol prohlášením, kterým tvrzení Dobiášové, že RVŠ vyzvala Matěju k odstoupení, na pravou mírou.](#)

Během trvání současného sporu Fórum Věda žije! shromáždila online petice k odvolání předsednictva GA ČR 535 podpisů. Méně než 400 podepsaných lze považovat za vědce. Jenomže v ČR je cca 80 tisíc vědeckých pracovníků. Argumentace spřátelených novinářů, že půl procenta vědeckých pracovníků prezentuje obraz názoru vědců, připomíná propagandu ruské státní televize.

Nechci snižovat význam petice jako takové. Ale Česko jako demokratický právní stát upravuje [pravidla pro petice](#) v petičním zákonu, kde je stanoveno, jak petici realizovat tak, aby vyjádřila názor občanů a míra možné manipulace byla minimalizována. Bohužel online petice Fóra Věda žije! nemá s tím, [jak má skutečná petice vypadat](#), nic společného.

Manipulativní kampaň spolku Fórum Věda žije! sehrála přitom v celé kampani velkou roli tím, že vyvolala falešný dojem, že se bouří „akademická obec“. Byl například vyvolán dojem, že místopředsedkyně Fóra Věda žije! Michaela Vojtková, která byla v kampani nejvíce aktivní, je „vědeckou pracovnící“. Ve skutečnosti je od roku 2007 studentkou doktorského studia na UK a hlavně [administrativní pracovnící](#) Sociologického ústavu AV ČR.

V této souvislosti také stojí za to připomenout dvě věci. Nátlaková kampaň Fóra Věda žije! z roku 2010 k odstoupení tehdejší ministryně školství Miroslavy Kopicové je velice podobná současné kampani proti vedení GA ČR. Kampaň proti Kopicové byla financována z grantu nadace OSF Praha, která [vydala tiskovou zprávu](#), že tato kampaň byla v rozporu s podmínkami poskytnuté podpory. Je šokující, že spolek, který neměl v pořádku ani svůj vlastní grant, se chce veřejně vyjadřovat k tomu, jak dělat vědeckou politiku a udělovat granty.

Za druhé, Fórum Věda žije! nikdy nezpracovalo žádné odborné analýzy

vědní či školské politiky. Tento spolek zjevně nemá zájem o seriózní odborné debaty pracující s různými pohledy na věci, naopak úroveň veřejné debaty degraduje do podoby komedie a karikatury. Podle mého názoru za to částečně nese odpovědnost i předseda AV ČR Jiří Drahoš, který tomuto spolku poskytuje implicitní podporu.

Velmi nízká úroveň veřejné debaty o tomto sporu je také evidentní z [prohlášení Masarykovy univerzity](#), která byla uchazečem [historického projektu](#), který předsednictvo GAČR kritizovalo a původně rozhodlo neudělit podporu kvůli netransparentní rozpočtu. Vedení MU prohlásilo, že „Do budoucna je třeba zvážit, zda ve vedení agentury rozhodující o přidělování prostředků mají být osobnosti úzce spjaté s institucemi, které o přidělení prostředků žádají.“ Ve skutečnosti žádný člen předsednictva nebyl spjat s institucemi, které o přidělení prostředků žádaly. Měli bychom také vážit logiku takového výroku. Pokud profesor MU bude členem předsednictva GAČR, MU nemůže být uchazečem vědeckých projektů? Absurdní a účelové tvrzení!

Předsednictvo GA ČR nemá zasahovat do pořadí projektů doporučených oborovými komisemi. Nepravda.

Oborové komise GA ČR jsou pouze poradní orgány. Mají důležitou funkci v systému hodnocení projektů, ale neberou právní odpovědnost za to, zda navržené projekty jsou v souladu se zákonem, zadávací dokumentací apod. Zákon č. 130/2002 Sb. v §21 odst. 7 výslovně uvádí, že „poskytovatel může rozhodnout v rozporu s doporučením odborného poradního orgánu, pokud písemně zdůvodní toto rozhodnutí v protokolu a zveřejní své rozhodnutí prostřednictvím internetu.“

Statutární orgány musí tuto pravomoc mít mimo jiné i proto, že jsou poslední opravnou instancí, pochybí-li v některém z ohledů poradní orgány. Předsednictvo Technologické agentury ČR často mění celkové hodnocení projektů z dílny oborových komisí kvůli finančním nesrovnalostem či porušování různých pravidel. Předsednictvo TA ČR v rámci soutěže Centra kompetence [zasáhlo do pořadí 28 projektů](#), v rámci soutěže OMEGA [zasáhlo u 8 projektů](#). Jsou zde kontroverze? Vůbec ne.

Pokud se předseda GA ČR nezúčastnil rozhodování o pořadí projektů na podporu excelence v oblasti společenských a humanitních věd (mimo jiné

i proto, že mu to neumožňují pravidla a celá procedura probíhá před očima všech členů oborové komise), zásahy předsednictev GA ČR a TA ČR jsou totožné. Jediný rozdíl spočívá v tom, že Petr Matějů není předseda TA ČR a TA ČR není pod tlakem aktivistů z oblasti humanitních věd.

Každý, kdo rozumí vědní politice ČR, ví, že hodnoticí systém je problematický v tom smyslu, že spolu soutěží projekty ze zcela jiných vědeckých oborů. O tom, co je a co není excelentní, rozhodují experti z různých oborů, uplatňují různá oborová měřítka a kritéria (např. filozofové mohou posuzovat práci filozofů v průměru pozitivněji, než ekonomové posuzují jiné ekonomy). Problém je i v tom, že zahraniční oponenti nevidí rozpočty projektů (ty jsou pouze v češtině) a nemohou posoudit střety zájmů nebo finanční nesrovnalosti v rozpočtech. Navíc oborové komise GA ČR se skládají z vědeckých pracovníků z mnoha vědeckých oborů, kteří se fakticky stávají lobbisty pro své vlastní obory. Nejlepšími příklady takového lobbingu jsou právě Vojtěch Kolman a Marie Koldinská, kteří mají osobní vazby na projekty, jimž podpora původně nebyla udělena, a podnikali kroky za účelem ovlivnit či zvrátit rozhodnutí orgánu státní správy.

Část svých vědeckých analýz dělám ve spolupráci s Petrem Matějů. Pravda.

S Petrem Matějů spolupracuji od roku 2007 na vědeckých člancích. To není nic tajného. To lze snadno zjistit z veřejných informací [o našich publikačních aktivitách](#). Žiji v zemi, která garantuje akademickou svobodu, což mimo jiné znamená, že mám právo dělat výzkum a publikovat s kterýmkoli vědcem v ČR i jinde. Právo navrhnout a řešit vědecké projekty mám stejně jako ostatní. Pokus politizovat moji vědeckou spolupráci považuji tudíž za diskriminační.

Petr Matějů je jedním z nejcitovanějších českých sociologů. Na jeho vědecké práci, která ovlivnila celou generaci českých sociologů, do značné míry stojí současná česká kvantitativní sociologie. Byl koordinátorem a významným spoluautorem tzv. [Bílé knihy terciárního vzdělávání](#) z roku 2009, která získala [velké uznání mise OECD](#). Bílá kniha přišla s plánem na modernizaci českého vysokého školství směrem k výrazně větší domácí i mezinárodní otevřenosti a konkurenceschopnosti. A řada hlasitých kritiků Petra Matějů se rekrutuje právě z těch akademických skupin, kterým se tyto změny

nezamlouvaly.

Již několik let spolupracuji s Petrem Matějů pouze v rámci think-tanku Institut pro sociální a ekonomické analýzy. Think-tank ISEA není příjemcem ani spolupříjemcem žádné finanční podpory projektů na podporu excellence, ani nikdy o takový projekt nežádal. Moje vědecká spolupráce s Petrem Matějů v rámci ISEA nemá s těmito projekty nic společného. Pokus Vojtěcha Kolmana a Marie Koldinské spojit ISEA s projekty na podporu excellence není nic jiného než účelovou manipulací faktů.

Kolman a Koldinská zpracovávají osobní údaje bez jakéhokoli souhlasu. Pravda.

Lobbistická kampaň Kolmana a Koldinské je do značné míry založena na zpracování mých osobních údajů a na informacích uvedených v grantových zprávách, jejichž jsem autorem. Tato kampaň není ničím jiným než pomlouvačným pokusem zdiskreditovat mou vědeckou práci a mé dobré jméno.

Jako členové oborové komise GA ČR Kolman a Koldinská byli a nadále zůstávají odpovědní za zpracování mých osobních údajů obsažených v návrzích projektů a v grantových zprávách, které jsem napsal a odevzdal pouze pro cíle uvedené v platných předpisech České republiky a GA ČR. Kolman a Koldinská zřejmě zpracovávali mé osobní údaje a navíc je zpřístupňovali třetím osobám, a to nad rámec podmínek, rozsahu a cíle stanoveného GA ČR, což je v rozporu zejména s [§ 14 zákona č. 101/2000 Sb.](#) Navíc je pravděpodobné, že s mými osobními údaji pracují za účelem dosažení cílů, které nejsou uvedené v platných právních předpisech, a to bez mého souhlasu, jak to vyžaduje zákon č. 101/2000 Sb.

Zákonná povinnost mlčenlivosti ohledně osobních údajů je především povinnost vůči osobám, kterých se týká, nejen vůči GA ČR jako státní instituci. Nikdo ode mne nezískal souhlas, nikdo se ani nezeptal. Často dělám rozhovory s českými novináři a nemám problém mluvit i o tomto sporu. Jediný důvod proč mě novináři angažovaní v tomto ostudném sporu nechtěli kontaktovat, je zřejmě jediný: všechno, co bych případně řekl, není v souladu s nepravdami, které šíří.

Vojtěch Kolman a Marie Koldinská se obrátili na Transparency International ČR. Pravda.

Mohu sdělit, že zástupce TI se vyjádřil takto: „Celá tato záležitost vypadá jako osobní konflikt, do něhož rozhodně nechceme být zapojeni. TI v této věci neposkytlá žádné veřejné stanovisko. Pokud jde o budoucnost, omezíme se pouze na aktivity směřující k plně transparentním procedurám.“

Systém hodnocení vědeckých projektů může být transparentnější. Pravda.

Nikdo nepochybuje o tom, že systém hodnocení projektů může být transparentnější, nejen v GA ČR, ale také v TA ČR, při udílení ministerských grantů, v rámci norských fondů atd. Obvinít jednu osobu z nedostatků celého systému VVI – jak to za silné podpory některých novinářů učinili Kolman a Koldinská – je absurdní a reflektuje to míru neznalosti, kterou „vítězové“ celého sporu o českém systému VVI mají.

Jediným, kdo přinesl konkrétní návrh, jak systém hodnocení projektů zlepšit, je kontrolní rada GA ČR, která doporučuje **zavedení finančního auditu** již na samotném začátku procesu hodnocení projektů. Kolman, Koldinská a spol. žádné konkrétní návrhy nepřinesli, vše postavili na osobních útocích a lobbování s cílem dostat hlavu předsedy GA ČR.

Rozhodně podporuji zlepšení transparentnosti systému hodnocení vědeckých projektů napříč všemi poskytovateli prostředků na výzkum a vývoj. Jsem ale zásadně proti tomu, aby se tak dělo s použitím šíření nepravd. To totiž situaci v české vědě, již tak nedobrou, ještě zhorší. Co by se tedy mělo udělat? V první řadě zveřejňovat údaje o všech projektech (úspěšných i neúspěšných) od všech poskytovatelů včetně seznamu všech spolunavrhovatelů a spoluřešitelů v systému CEP. Ale to vyžaduje legislativní úpravu několik zákonů včetně zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. V současné době nikdo takovou reformu neprosazuje. Reforma má být systemická, nikoli účelová a namířená proti určitým osobám. Nic z toho, co Kolman a Koldinská učinili, nemá s prosazováním skutečné transparentnosti v systému VVI nic společného. Naopak, ukázali, kudy se rozhodně ubírat nemáme.

Lobbistická kampaň proti vedení GA ČR byla nakonec z pohledu Koldinské, Kolmana, Fóra Věda žije! a předsedy AV ČR úspěšná. Předpokládám ale, že hodně vědců, kteří tento spor sledovali, nemělo ani tušení, jak byla tato kampaň vedena a tudíž jim asi uniklo, co bylo jejím skutečným cílem. Jak jsem již uvedl, je to pro celou českou vědu a zejména pro grantové soutěže velmi nebezpečný precedens. Udělovat projekty pod tlakem mediálních kampaní vedených novináři spřízněnými s potenciálními příjemci projektů je cesta do pekel.

Poučme se z historie. Když Josef Dobeš vystřídal Miroslavou Kopicovou jako ministr školství, přišlo období potenciálně devastující pro celý školský systém. Názor, že odchodem předsedy GA ČR se v rozhodování o projektech ve společenských a humanitních vědách něco změní, je naivní, pokud ovšem nepřipustíme, aby rozhodovaly ostré lokty, lži a pokusy o vydírání. To si ale snad tyto vědy, které se sotva vymanily z komunistického útlaku, nezaslouží.